

АРТАЛЬБОМ ДЛЯ ДІТЕЙ 3-5 років

Мистецьке образотворення від Грей-Пі АБО Як творчість використати в інтересах дитини?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО АЛЬБОМУ

Альбом створено з метою організації творчого дозвілля дітей віком від 3 до 5 років і батьків в умовах сім'ї та психолого-педагогічного супроводу формування мистецько-творчої компетентності дітей у художньо-продуктивній діяльності вихователями в закладі дошкільної освіти.

Альбом упорядковано відповідно до сучасних підходів супроводу мистецької освіти дітей раннього й дошкільного віку, задекларованих у програмі «Дитина».

Вікова категорія дітей, на яку розраховано контент альбому, відповідає другій молодшій групі (3-4pp.) і середній групі (4-5pp.). Логіку об'єднання в один альбом творчих тем і завдань зумовлено тим, що вони можуть бути цікавими й посилюючими для вихованців обох груп, оскільки забезпечують індивідуальну освітню траєкторію кожної дитини, ураховуючи як унормований, так і випереджувальний розвиток. Одне і те ж завдання водночас може слугувати і першою сходинкою, і подальшою, реалізуючи принципи наступності (ускладнення), варіативності (модифікації), елективності (свобода у виборі діяльності) під час розгортання полум'я творчості дітей.

Особливістю альбому є слідування педагогічній сентенції «Дитина замовляє розвиток», тобто врахування, перш за все, потреб та інтересів дитини; відповідь на природні запити дитини щодо пізнання світу й себе у різних видах діяльності через набуття власного досвіду. Авторки альбому переконані в цінності ініціативи дитини під час відкриття світу та важливості делікатного й методичного грамотного супроводу цього процесу дорослими. Дослухаємося, підтримуємо, придивляємося до того, що йде від малюка й хаотичність дитячої діяльності спрямовуємо на розкриття самості.

Ось тому альбом починається не традиційним зверненням до дорослих або передмовою, а казкою для дітей, герої якої запрошують до подорожі й поведуть сторінками альбому.

ТЕХНОЛОГІЯ ОБРАЗОТВОРЕННЯ

Для багатьох вихователів важко уявити малювання дитини без демонстрації зразку. Нетиповість, відмова від шаблонів і стереотипів – характерна ознака технології образотворення (авторка Олена Половіна), яка є основою для творчих завдань альбому.

Наведемо 10 основних «методичних маячків» означеної технології, про які важливо пам'ятати у взаємодії з дітьми та альбомом.

**«Методичні маячки» – орієнтири в морі технологій та інновацій, що спрямовують на конкретний маршрут для досягнення кінцевого результату: «світло» розкриття потенціалу кожної дитини.*

1. Найбільша помилка дорослих – учити дітей малювати.

2. Зразок для малювання – атавізм формалістичної освіти. Важливо пам'ятати, що дитина малює не предмет, а передає емоційне враження від нього, тобто створює образ власного уявлення про те, що зафіксовано.
3. Кожний дитячий малюнок – це своєрідний автопортрет того, що бачить, чує й проживає малюк.
4. У малюванні відсутнє поняття «правильний малюнок». Тому критика й порівняння з роботами інших дітей – недоречна.
5. Дитина має право на власний «сюрреалізм» (квадратне сонечко, синій огірок, слон з п'ятьма ногами тощо). На виправлення й домальовування дитячих малюнків дорослими – табу.
6. Лише малювання **фарбою** дарує ефект справжнього простору самопізнання дитиною.
7. Наслідувальний, «мавп'ячий» механізм у малюванні шкодить вродженій чуттєвості дитини.
8. Малювання є потужним засобом розвитку думки дитини: спогади про власні враження під час пауз споглядання.
9. Емоційна участь дорослого і організація ним відповідного простору – значуща умова для реалізації дитячої свободи у малюванні.
10. Вільне малювання дитини – це інструмент розвитку власного погляду на світ і свій спосіб його переживання.

Ефективність спільної діяльності дорослого й дитини над альбомом залежатиме від низки превентивних заходів, які застосують педагоги й батьки.

«ПЕДАГОГІЧНІ МАЯЧКИ»
ДЛЯ ДОРОСЛИХ: ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЗАДОВОЛЕННЯ
ВІД МАЛЮВАННЯ І ДІТЯМ, І СОБІ

Дотримуємося законів:

1. Закон сенсорного розвитку

Уся взаємодія з дітьми побудована з урахуванням особливостей розвитку мислення дітей означеної вікової категорії (від 3 до 5) – від наочно-дійового до наочно-образного мислення: дитина формує уявлення, запам'ятовує, осмислює лише те, з чим вона діє. Тому всі завдання спрямовані на активну діяльність дітей з обстеження довкілля, проведення аналогій із творами мистецтва або власною мистецько-творчою діяльністю, узагальнення досвіду й уявлень про образ.

2. Закон партнерських мистецьких дій

Дорослий (вихователь / батьки) під час здійснення художньо-продуктивної діяльності дитини (у контексті означеного альбому – це малювання) займається тим самим поруч з нею, маючи власні матеріали. Це робиться для того, аби:

- Продемонструвати значущість цієї діяльності: якщо дорослий нею займається, отже це – важливо.
- Забезпечити емоційну підтримку дитині з метою мотивації до означеної діяльності (підтримка – це не втручання в дитячу роботу, не корекція, а вербальний і невербальний стимул).
- Налагодження стосунків дорослого й дитини / дітей за допомогою спільного інтересу, який виявляється в активності обох сторін.

3. Закон насолоди красою

Краса – це не станок для формування мистецьких умінь, а джерело й ресурс для насолоди. Акцент бажано робити не тільки й стільки на навчання дитини / дітей, скільки на створенні умов, за яких для дитини / дітей сприймати красу – це природно, звично, важливо, тобто, настільки необхідно, як дихати.

Дбаємо про одяг

Оскільки вільне малювання передбачає дослідження, експерименти, відкриття дитиною / дітьми світу фарб і всього того, що залишає слід, цілком закономірні плями на одязі. Для того, щоби малювання приносило радість не тільки дітям, але й дорослим, варто завчасно подбати про відповідний одяг:

- 1) спеціальний халат-фартух і берет маленького художника, який можна придбати в крамниці або пошити;
- 2) костюмчик, пошитий, наприклад, зі старої штори або іншої тканини, наруківнички, берет, фартушок з нагрудничком, які можна декорувати разом із дитиною;
- 3) ретро-одяг (мистецький second hand): сукенка, футболка, шорти (інколи навіть татові сорочки або мамині футболки).

ЗВЕРТАЄМО УВАГУ: Важливо, щоби довге волосся дитини було зібране в хвостик за допомогою заколки, бейсболки тощо.

Мотивуємо на дослідження

Будь-яка діяльність дитини молодшого дошкільного віку пов'язана з вродженим бажанням робити відкриття. Інформацію про довкілля дитина «зчитує», у першу чергу, не очима, а дотиком, пальцями. Саме тому їй так важливо «взяти на зубок», «помацати», «поляпати», розплескати, розсипати. Це не через бажання нашкодити! Це – пізнання властивостей усього, що знаходиться в доступі дитини. Своєрідне знайомство-відкриття Світу для себе і себе для Світу. Тому вкрай важливо дорослому уникати почуттів роздратування й гніву та не сприймати творчий процес дитини як неповагу до праці інших чи прагнення зробити «на зло».

Нагадуємо дітям про прибирання за собою

Психологічна особливість дитини дошкільного віку – швидке переключення уваги. Дітям набридає одноманітність дій, навіть цікавих на початку. Саме тому мотивація дитини на прибирання після творчих «пошуків» є нерідко проблемою для дорослого. З раннього віку, як тільки дитина зробила перші кроки й перші відкриття у виді витягнутих речей з кухонної шухляди або розсипаної гречки, доцільно спонукати її до спільного прибирання (навіть, якщо вона збере три зернинки, а дорослий прибере решту, але вона запам'ятає сам процес). Головне, аби це була СИСТЕМА ЩОДЕННИХ ДІЙ (тобто, не так: «добре, я сьогодні за тебе приберу», «з тебе все одно ніякого толку в прибиранні немає!», «ще гірше від твоєї допомоги!»).

Малювання передбачає такий же принцип: помалював (-ла), отримав (-ла), задоволення – прибери.

Спонукою до прибирання можуть стати цінності, які вже закладено в родині й підтримано в дитсадку, і вони є основою дитячої картини світу:

- бажання підтримати красу в своїй кімнаті (квартирі);
- задоволення потреби в ігровій діяльності;
- задоволення емоційної потреби «Я сам!» / «Я сама!»;
- формування базових якостей (самостійність, відповідальність, довільність, ініціативність, свобода поведінки й безпечність, самосвідомість, самооцінка);
- бажання спільної діяльності з дорослим, довіра та інтерес.
- взаємодопомога й підтримка.

СТРУКТУРА АЛЬБОМУ

Альбом складається з 13 тем для артспілкувань, які мають певну структуру:

- ❖ Тема.
- ❖ Запрошення до спілкування.
- ❖ Алгоритм виконання певного завдання.
- ❖ «Підказки / хитрики для дорослих» – дітям важко сприймати інформацію на слух. У них повинна бути ЗАВЖДИ опора на візуалізацію: будь-який реальний предмет, об'єкт або його зображення (картини, ілюстрації, світлини, відео тощо). Це пов'язано з особливістю дитячого мислення в дошкільному віці: воно – розвивається від наочно-дійового до наочно-образного. Тому вся інформація стосовно нових понять має доноситися дорослим за допомогою наочності, закріплюватися в ігровій діяльності та літературним словом.
- ❖ «Ефект: площина для образотворення» – сторінка для розміщення дитячих робіт у двох варіантах (це може бути світлина з дитячим малюнком, виконаним на різних поверхнях, або безпосереднє малювання на означеній сторінці).
- ❖ Вектори альтернативного створення художнього образу:
 - 1) казковим героєм Грей-Пі (рубрика «Наплічник-хованка»);

У НАПЛІЧНИК Грей-Пі, за задумом авторок альбому, доцільно заглядати лише ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ ДИТИНОЮ. Задум пояснюється так: якщо дитина побачить зразок перед малюванням, то є велика ймовірність банального наслідування того, що зображено. А наша задача: забезпечити дитині можливість робити самостійно відкриття і проявляти їх під час вільного малювання, уникаючи репродукування зразків і шаблонів.
 - 2) професійними художниками і аматорами (рубрика «Домашня галерея Грей-Пі» на окремій сторінці).
- ❖ Запитання-емотики.

АРТСПІЛКУВАННЯ

Артспілкування – особлива, емоційно-зорієнтована форма спілкування на основі мистецько-творчої діяльності.

Теми для артспілкувань обрано з урахуванням:

- 1) соціального досвіду дітей («Витребеньки з кухонної кишеньки», «Кулінарне турне або малюємо на тарілці», «Вінтажна фотомайстерня»);
- 2) дитячого емоційного інтересу до того, що знаходиться в найближчому оточенні («Цікавинки на прогулянці», «Музичне малювання», «Малювання «догори дрига», «Снігова палітра», «Диво-веселка»);
- 3) і, найголовніше, прагнення дитини до обстеження предметів довкілля, їх властивостей, що слугує основою сенсорного й інтелектуального розвитку («Ловець кольорових слідів», «Інтер'єрно-кольоровий квест», «Кольорові тренди в моєму житті», «Цікавинки від картоплі», «Фруктова феєрія»).

Вік дітей від 3 до 5 – вік активного словотворення. Ураховуючи тенденції сучасних дітей до мовленнєвих порушень і затримки мовленнєвого розвитку, авторками альбому передбачено комплексний підхід РОЗВИТКУ дитини під час тематичних артспілкувань (Бачу – Обстежую – Реагую – Осмислюю – Озвучую).

Дитині дошкільного віку притаманний інтерес до назв слів. Запропоновані теми сприяють розвитку дитячої словотворчості: інструментом для вигадування нових слів можуть бути як самі теми, так і їх зміст: витребеньки, вінтажний, «догори дрига», інтер'єр, квест, ловець, феєрія, турне тощо.

УНІФІКОВАНІ СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ КОЖНОЇ ТЕМИ АЛЬБОМУ

1. Запрошення

Запрошення до спілкування й виконання певного завдання. Кожна тема починається із запрошення до дитини розглянути, згадати, поспілкуватися (очевидно, що завдання й запитання можуть змінюватися й модифікуватися).

2. Час

Дуже важливо дорослому знайти зручний і комфортний для дитини час. Емоційно налаштуватися. А ще альбом може стати «паличкою-виручалочкою» для переключення фокусу уваги та виведення дитини зі станів смутку або збудження.

3. Варіативність і поліфункційність теми

Одна і та ж тема, реалізована в дитсадку й родині, – це дві різні теми. Позаяк умови їх реалізації, партнерська взаємодія, реакції дітей – теж різні.

Висновок: одну тему можна й доречно прожити декілька разів (у групі й родині), збагачуючи дитину щоразу новим досвідом, емоціями, результатами.

4. Особливості звернень у тексті в альбомі

Ще одна особливість альбому: текст кожної теми адресовано дитині. Оскільки самостійне читання дитиною невласливе дошкільному віку, дорослий озвучує запитання й формулювання завдань мовою, зверненою до дитини. Аби підтримати інтерес до мистецької освітньої взаємодії, пропозиції лунають від імені героя альбому Грей-Пі, який транслює ідеї авторок.